

MĘŻNOŚĆ (33) *sb f*

o jasne.

sg *N* mężność (21). ◇ *G* mężności (4). ◇ *D* mężności (3). ◇ *A* mężność (3). ◇ *I* mężnością (2).

Sł stp notuje, Cn s.v. męstwo, Linde XVI – XVII w.

Odwaga wojskowa i cywilna: dzielność, waleczność; wytrwałość w znoszeniu cierpienia; także ogół cnót, które powinny cechować prawdziwego mężczyznę: siła, uczciwość, opanowanie, szlachetność charakteru, poczucie godności, rozum, dojrzałość poglądów; fortitudo Murm, BartBydg, Mącz, Cn; virilitas, virtus Mącz, Cn; magnitudo a. robur animi Cn [w tym: czyja (6); G sb i pron (4), ai poss (1), pron poss (1)] (33) : Murm 206; BartBydg 60; RejZwierz 45 marg; Ibo animis contra vel magnum praestet Achillem, Przecię poydę fmiele przeciw yemu by też dobrze mężnością [!] Achillefowi rowien był/ álbo przewyżzał Achilefá. Mącz 419c, 498c; GórnDworz Ff7v, Hh2v; łzyię ku cięciu náftáwiá. Lecż Amelbertus iáko wryty ftánął: dziwuiąc fię tákicy mężności/ iákicy w wielu mężách niedoznał. SkarŻyw 193; GórnTroas 4, 74; LatHar 362; A iż Pan Bog niekiedy tákowá pomftę fwą zwłącza: czyni to/ [...] áby Pogánftwo fwey mężności tego nieprzyczytáiąc/ znało/ iż gdy wola iego/ Bog wyftępný lud fwoy w ręce iego podawa. PowodPr 15, 5, 72 marg.

W połączeniach szeregowych (13): virtutes cardinales, vysokye, sunt 4: prudentia, mądrozcz, iustitia, spravyedlivosc, fortitudo, mocz, mąznosc, temperantia, myernosc BartBydg 171; HistAl D6; Mącz 357a, 499a; będzie mógł znienaglá/ á po throfze wpráwować páná w dobrotliwość/ vczyć go powficięgliwości/ mężności/ fprawiedliwości/ mierności GórnDworz Ee7, G3, Eev; SkarŻyw 357; GórnRozm L2v; LatHar 600; WujNT 47; WysKaz 44; PowodPr 63.

W przeciwstawieniu: »mężność ... wielkość [= liczebność]« (1): Podkánie mężne Węgrzy vczynili/ [...] mężnością Węgrowie/ wielkością Thurcy przewyżzaią. BielKron 307v.

Wyrażenie: »mężność waleczna« (1): Coż im tedy byłá pożyteczná mądrość y fiá álbo mężność waleczná [vigor fortissimus preliorum]. HistAl D6.

Szeregi: »myśl wspaniała i mężność« (1): O mój drogi/ iuz teraz myśl wfpániáła oná/ Y wrodzona mężność bydż muśi opułczoná. GórnTroas 38.

»siła i mężność« (1): ábowiem fiá y mężność [virtus] nie żalezy [!] tylko w wielkoći ludu/ ále y w ftáloći wmyfłu HistAl Av. [Ponadto w połączeniach szeregowych 2 r.].

»stałość i (a) mężność« [szyk 2 : 1] (3): Vargy czeruone a nyeyako oth pyefnale [...] Czo znamyonuye mąznofzcz a uyelką ftálofzcz PatKaz III 121v; WróbŻołt H3v; Phil K3. [Ponadto w połączeniach szeregowych 2 r.; w połączeniu niewspólrzędny 1 r.].

Synonimy cf MĘSTWO.

Cf MĘSKOŚĆ, MĘSTWO